

Marián Leško
Monika Tódová

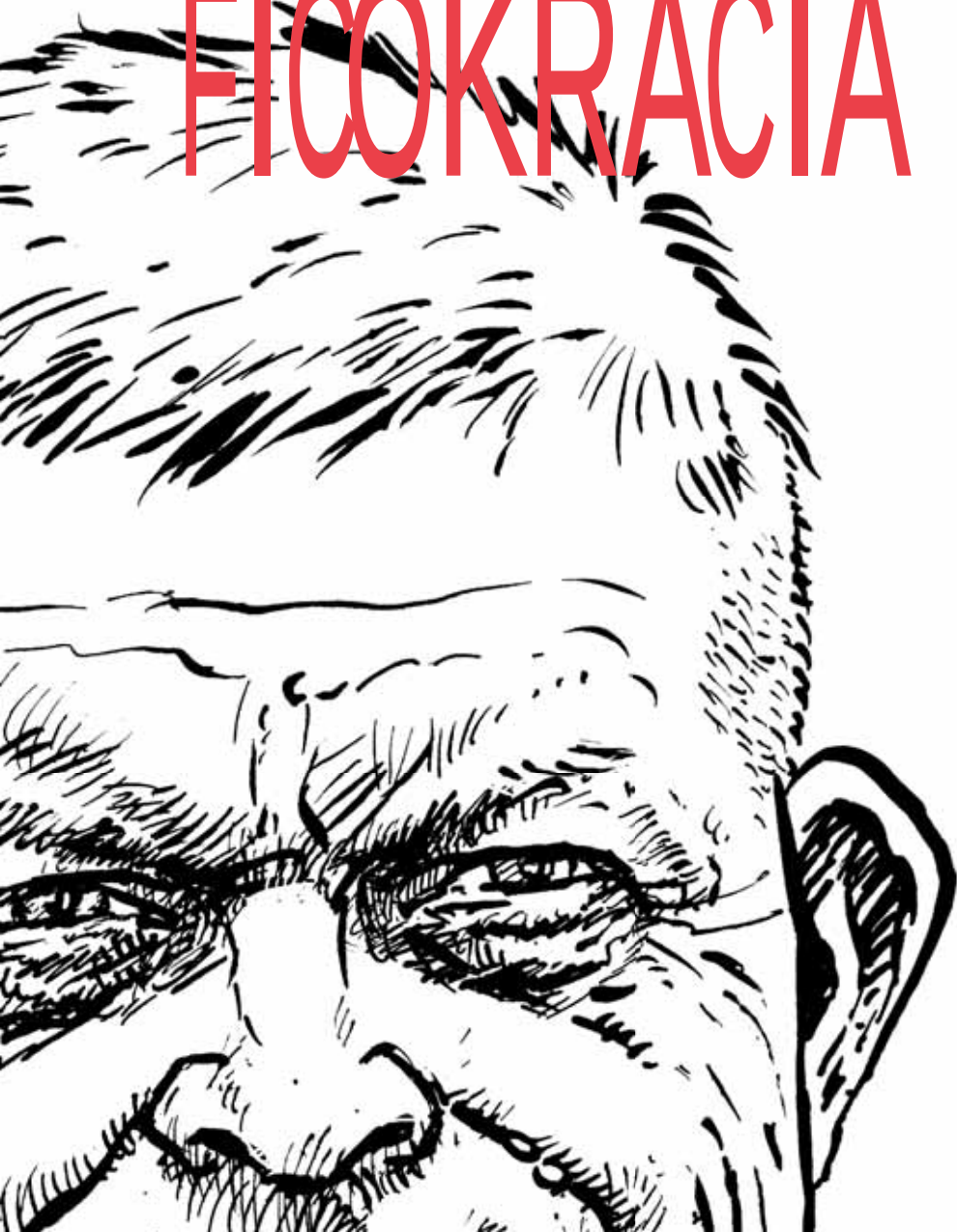
FICKRACIA

N

Marián Leško / Monika Tódová

FIOOKRACIA

Autori: © Marián Leško, Monika Tódová, 2025

Vydal: © N Press, s. r. o., v roku 2025 ako svoju 163. publikáciu

Vydanie prvé

ISBN 978-80-8230-394-3

Venujeme všetkým občanom, ktorí
robia, čo je v ich silách a možnostiach,
aby Slovenská republika zostala
demokratickou krajinou.

OBSAH

BOLO NAŠOU POVINNOSŤOU NAPÍSAŤ TÚTO KNIHU	11
ŠEŠŤ HODÍN V AUTE S FICOM	21
AKO FLAŠÍK MENIL VODU NA COLU	41
PRVÍ A POSLEDNÍ MINISTRI VO VÄZENÍ	59
ÚPLNÍ KRÁLI	71
KEĎ SA FICO HRÁ NA DIVÚ SVIŇU	91
OLIGARCHOVIA, ICH DELEGÁTI A ŠPINAVÁ PRÁCA	105
TY SI KTORÉHO OLIGARCHU MINISTER?	125
MAJSTER KURTOÁZIE KALIŇÁK	145
ŽIVOT S LASICOM A SEDMIČKOU	157
BOLEŠŤ ZO STRATY BYTU V BONAPARTE	175
INŠTITÚCIE AKO PREKLATIE SLOVENSKA	193
ŽIVOT S PREZIDENTKOU	211
ÚNOS VIETNAMCA. KAM AŽ BOLI OCHOTNÍ ZÁJSŤ	231
VRAŽDA KUCIAKA AKO REZ DO SYSTÉMU	249
ZATÝKANIE	269
STRACH Z VÄZENIA	281
IMPÉRIUM VRACIA ÚDER	301
MAFIÁNSKY ŠTÁT	319
POZNÁMKY	347

BOLO NAŠOU POVINNOSŤOU NAPÍSAŤ TÚTO KNIHU

Prečo vznikla táto kniha?

Pýtaš sa ma, prečo nosíme drevo do lesa. Slovenská informačná služba nie tak dávno vyskúmala, že Denník N vraj priemerne denne publikuje tri „nenávistné“ články o Robertovi Ficovi. Denník N už oslávil desať rokov od svojho vzniku, čo znamená, že uverejnil podľa SIS viac ako desaťtisíc článkov o predsedovi Smeru. Mohlo by sa zdať, že toľko hádam stačí. Keď som sa v roku 1996 rozhodol napísať knihu o Vladimírovi Mečiarovi, bolo to v čase, keď bolo jasné, že Mečiar môže zavliecť Slovensko tam, kde si jeho obyvatelia neželajú byť. Plán napísať podobnú knihu o Ficovi som mal už veľmi dlho. Najprv v roku 2010, potom v 2014, potom v 2020, ale vždy som to odkladal. Teraz už sa to odkladať nedalo. Z toho, ako sa správa v politike, je zrejmé, že už začína byť pre krajinu nebezpečnejší, ako bol Mečiar. Je najvyšší čas, aby sme o ňom spísali, čo je potrebné. Obaja považujeme za dôležité, aby si aspoň časť ľudí uvedomila, kto to je, čo robí a prečo predstavuje hrozbu pre budúcnosť krajiny. Odklady mali svoju výhodu, lebo sa môžeme

naraz zaoberať tým, čo robil posledných 33 rokov. Nezaoberáme sa Ficom ako osobnosťou, ani ako pacientom, ale venovali sme sa mu predovšetkým ako tvorcovi systému, ktorý sme nazvali ficokracia, unesený alebo takmer mafiánsky štát. Kto chce vedieť viac napríklad o Ficovom milostnom živote, toho hneď na úvod musíme upozorniť, že bude sklamaný. Nás Ficove ľudské vlastnosti zaujímali iba potiaľ, pokiaľ sa prejavili v tom, ako robí politiku.

Keby si chcel preceniť význam tejto knihy, povedal by si, že by mala byť povinným čítaním?

Dúfam, že nie. Pamätám si, že ak sme na strednej škole mali povinné čítanie, tak sme sa zo všetkých síl snažili takej knihe vyhnúť. Niekedy to bolo naozaj hlúpe. Nebyť toho, že si raz náhodne otvorím knihu J. D. Salingera *Kto chytá v žite*, tak by som prišiel o skvelú literatúru. Naša kniha je pre ľudí, ktorí sa zaujímajú o verejný život, o správu krajiny, o to, čo sa deje s republikou, s jej zdrojmi či eurofondmi. O Ficovi hovoríme preto, lebo na Slovensku nie je nikto taký spoločensky nebezpečný ako on.

Na začiatku písania knihy som ti povedala, že sa nebojím stráviť toľko času s tebou, ale neviem, ako vydržím toľko času s Ficom. Prečo by to mali vydržať naši čitatelia?

Fico túto krajinu spravuje tak, že si musíme spomenúť na to, čo povedal Václav Havel vo svojom prvom prejave, keď sa stal prezidentom po páde komunizmu: „Vážení spoluobčania, naša krajina neprekvitá.“ A čo je horšie, množia sa príznaky, že dochádza nielen k spoločenskému, ale aj civilizačnému úpadku. Deje sa to v situácii, keď sme výdatne dotovaní z eurofondov aj miliardami z únijného plánu obnovy. Každý, koho zaujíma, prečo sa Slovensku nedarí postaviť diaľnicu z Bratislavy do Košíc, prečo sa nám nedarí zabezpečiť základnú infraštruktúru štátu, prečo tu padajú mosty, prečo nefunguje zdravotníctvo, prečo sa školstvo nezlepšuje, môže nájsť odpovede aj v našich rozhovoroch.

Uprostred štvrtej Ficovej vlády som stretla ľudí, ktorí mi povedali, že si ďalej predplácajú Denník N alebo aj iné médiá, ale už ich nevládsu čítať. V rámci zmenšenia pocitu frustrácie z aktuálneho vývoja si dávajú pokoj od politiky. Prečo ty vládzeš stále hovoriť o Ficovi?

Niektó to robiť musí a je to naše povolanie. Ľudia majú svoje starosti, svoju prácu, občas si pustia správy, niečo málo prečítajú. Vyzerá to dokonca tak, že čím menej si prečítajú, tým viac vypisujú na sociálnych sieťach. Aj keď sa to možno nezdá, je dôležité, aby sa niekto Ficovi aj ostatným politikom venoval sústavne. Samozrejme, aj my si niekedy želáme, že by sme už radi písali aj o niekom inom, ale nemôžeme si vyberať. Tak ako lekári nemôžu očakávať, že ľudia budú zdraví a bez akýchkoľvek ťažkostí, ani my nemôžeme čakať, že vo verejnom živote bude všetko v poriadku, ak si prestaneme všimáť šéfa Smeru. Preventívno-liečebnú časť toho, čo sa v spoločnosti deje, musí niekto robiť a teraz to vyšlo na nás.

V knihe si sa pokúsil aj žartovať. Kedy si zistil, že vieš ľudí nielen informovať a komentovať politiku, ale aj ich zabávať?

Veľmi oceňujem tvoju formuláciu, že som sa pokúsil žartovať. Je to presná charakteristika. Ide o pokusy, ktoré niekedy vyjdú a niekedy nie. Napriek mnohým nevydareným pokusom stále skúšam hovoriť v ľahšom tóne, lebo také je moje osobné založenie. Mám sklony k žartovaniu a uplatňujem to nielen vo verejnom živote, ale aj vo vlastnej domácnosti. Aj po viac ako štyridsaťročnom manželstve sa mi občas podarí povedať niečo, na čom sa zasmie aj moja manželka. Platí, že ak sa po takom dlhom manželstve muž pokúsi o žart a žena sa smieje, tak sú len dve možnosti. Buď bol dobrý ten vtip, alebo je dobrá manželka. V mojom prípade platí tá druhá možnosť. Keď som písal komentáre, snažil som sa tam dostať – ak to veľmi zveličím – aj nejaký bonmot. Na moje veľké prekvapenie si to v roku 2001 všimli aj tvorcovia relácie Sedem s r. o. a pozvali ma medzi glosátorov. Odvtedy mi vznikla profesionálna povinnosť predstierať zmysel pre humor a vezie sa to so mnou už štvrté storočia. Hovoríme o tom aj v knihe.

Táto kniha by sa mohla volať aj Môj život s Ficom a Lasicom, ale to si nechcel. Prečo?

Bolo by to zavádzajúce. Táto kniha nie je o mne. Je v nej pár vecí, ktoré sa týkajú môjho života, ale na svoju obranu poviem, že ja som to do knihy nepresadzoval, bol som do tejto polohy dotlačený tebou a ustúpil som, lebo každý, kto ťa pozná, vie, že to je pre pokoj v domácnosti alebo v redakcii lepšie.

Ustúpil si v mene demokracie. Samému sa ti už písať nechce, je to tak?

Áno, ale mám jednu veľkú polahčujúcu okolnosť. Spočítal som, že o politike píšem alebo hovorím 43 rokov. To by unavilo aj koňa. Pamätám si, že keď premiér Eduard Heger presviedčal poslancov parlamentu, aby neposlali jeho vládu do minulosti, tak použil vetu: Netreba prepriať kone uprostred rieky. Ja som po tom, aby som bol prepriahnutý, túžil ešte za Mečiara. Keby sme boli niekde v Británii alebo v Spojených štátoch, tak raz za čas by som napísal analýzu alebo komentár a všetci by boli nadšení, že som prispel do debaty nejakým príspevkom. Na Slovensku musia komentári písať takmer denne. Keďže som to robil približne 35 rokov v jednom kuse, tak už som naozaj unavený. Keby som mal túto knihu písať sám, spôsobom, že si sadnem a píšem, tak by možno vyšla v roku 2041. Samozrejme, in memoriam a iba ako nedokončený fragment.

Ale rozprávať sa ti ešte chce.

Našťastie áno. Keď som na jar 2022 začínal spoluprácu s Denníkom N, tak mi šéfredaktor Matúš Kostolný ponúkal plnoformátové zamestnanie, teda že by som mohol pracovať toľko ako ty a všetci ostatní ťažko pracujúci. Padla na mňa hrôza. Ak by som si chcel skrátiť svoju pozemskú púť na minimum, tak by som to prijal. Ako hovoria Japonci, bola by to pre mňa spoločensky prijateľná forma samovraždy. Našťastie, vybavil som si, že pre N-ko hovorím dvakrát do mesiaca a dvakrát do mesiaca chodím aj do televíznej Sedmičky. A to je tak akurát. Pôvodne som Matúšovi a Romanovi Patajovi

sľúbil, že budem mesačne prispievať aj dlhším článkom, ale zistil som, že svoje sľuby dávam veľmi nezodpovedne. Tadiaľ už naozaj moja cesta nevedie, a keď bola možnosť zmeniť písanie na debaty Ako zachrániť demokraciu a podcasty s tebou, tak som ochotne súhlasil. Veľmi rád sa zaoberám vecami, kým si na ne vytvorím vlastný názor. Je to moja obľúbená činnosť. Ale keď už ten názor mám a mám si sadnúť za počítač a napísať to tak, aby to bolo konzumovateľné aj pre čitateľa, tak to ma už veľmi zmáha.

Bolo pre teba písanie vždy ťažké?

Nie. Nebolo to síce pre mňa nikdy úplne ľahké, ale teraz som už naozaj unavený a opotrebovaný. Spomínam si, že v poslednej fáze môjho takmer každodenného písania, keď som ešte robil novinára na plný úväzok, som každé dokončenie textu vítal spievaním cirkevnej hymny, v ktorej sa často spomína slovo aleluja. Taký šťastný som bol, že trápenie sa už skončilo.

Dokáže novinár odísť do dôchodku? Je to viac poslanie ako povolanie, respektíve je to životný štýl.

Keď človek robí niečo celý život, tak má nábeh, že mu základné návyky zostanú. Neviem si predstaviť, že by som začal deň inak, ako že si otvorím už nie noviny, ale počítač a pozriem, čo je nové v N-ku, v SME, v Aktualitách, pozriem si Gazettu Wyborczu, The Guardian, The Times. Jednoducho zistím, čo sa deje vo svete. Neviem si predstaviť, že by som ráno vstal a iba vyšiel na záhradku, ale je to čiastočne spôsobené aj tým, že žiadnu záhradku nemáme.

Nechcel si ju?

Nechcel. Som človek z dediny a „záhradku“, ktorá mala niekoľko desiatok árov, som si užil v rodných Ostrovanoch až-až. Keď bolo treba sadiť zemiaky, okopávať ich a vyorávať, kosiť trávu, rúbať drevo, maľovať ploty a tak podobne. Zo mňa už „pilní domajší a poľní hospodár“ nebude a vlastným úsilím som sa vypracoval na úroveň kaviarenskeho veľkopovaľača bratislavského typu.

Je to tak, že čím je novinár starší, tým je lepši?

Nie. Každý novinár má svoju vývinovú krivku a časom príde do stavu opotrebovanosti, keď sa ocitne za svojím zenitom. Ja som veľmi rád, že už nemusím písať na dennej báze, a som šťastný, že všetci, ktorí v Denníku N píšete Newsfilter, píšete tak, že lepšie by som to nedokázal. Mám tú výhodu, že si to môžem už iba prečítať a potešiť sa z toho.

Keď hovoríš, že každý sa časom dostane za zenit, tak u teba to príde kedy?

Si veľmi milá, ale ja už som za ním dávno. Občas narazím na text, ktorý som napísal, ale nevšimnem si autora. A vtedy si hovorím: Celkom dobre to ten človek napísal! Potom zistím, že to je môj text, preto viem, že dnes by som ho už tak dobre nenapísal. Takže pokiaľ ide o zenit, ten už je naozaj za mnou a niekedy mi je ľúto, keď vidím, ako niektorí nestori slovenskej žurnalistiky ešte stále vyvíjajú činnosť na dennej báze, ale už to nie je ono. Nebudem konkrétne menovať.

Ja som chcela byť novinárkou od strednej školy, ako si to mal ty?

Vôbec mi až do mojich 29 rokov nenapadlo, že by som mohol byť novinár. Bola to zhoda okolností. Učil som na vysokej škole, na katedre filozofie a myslel som si, že celý život budem pozeráť do múdрых kníh a občas niečo z nich prerozprávam študentom. Potreboval som sa však presťahovať do Bratislavy, pretože tam pracovala moja manželka, a vyšlo to tak, že v týždenníku Nové slovo potrebovali človeka, ktorý sa aspoň trochu vyzná v spoločenských vedách. Keďže som skončil odbor filozofia – dejiny a zaujímal sa aj o sociológiu, psychológiu či vtedajšiu politickú ekonomiu, tak som sa stretol so šéfredaktorom Leopoldom Podstupkom, padol som mu do oka a prijal ma.

Čo hovorí tvoja manželka na výhody a nevýhody života s novinárom?

O žiadnych výhodách neviem. Je to zázrak, že sa so mnou nerozvedla. Manželka je akčný človek, chcela by stále niečo zažiť, niekam ísť, s niekým sa stretnúť, vycestovať. Keď prišla

s nejakým návrhom, tak som jej takmer štyridsať rokov hovoril – ale ja mám robotu. Jeden čas som pracoval sedem dní v týždni. A nie krátko, trvalo to asi dvadsať rokov. Tým, že som mal veľa iných záväzkov, musel som, čo jej najviac prekážalo, pracovať aj cez víkendy, takže rodina musela ísť do úzadia. Mala so mnou svätú božiu trpezlivosť, ale s vypätím všetkých síl to akosi zvládla. Dokonca to zvládol aj môj syn, lebo sa so mnou stále rozpráva a považuje ma za svojho vcelku akceptovateľného apa. Som veľmi rád, že ma tak dlho a tak dobre odtolerovali, ale niekedy to viselo na vlásku.

Dnes je rovnováha medzi pracovným a súkromným životom veľká téma. Urobil by si spätne niečo inak?

Niekedy bolo ťažké povedať nie. Napríklad, keď prišla Slobodná Európa s ponukou, aby som pre nich urobil každý týždeň jeden komentár. Povedal som áno, lebo Slobodnej Európe sa nehovorí nie, navyše to bolo veľmi dobre zaplatené. Potom prišla Markíza s tým, že zakladá novú reláciu Na telo, či by som nechcel robiť konzultanta. Prečo nie? Bola to prestíž a tiež veľmi dobre zaplatené. Potom ma oslovili zo Sedem, s r. o., aby som tam účinkoval a potom aj písal scenáre.

Nemohol si odmietnuť Lasicu.

Presne. Pri predstave, kto všetko tam sedel, Milan Lasica, Julo Satinský, Eňa Vacvalová, Oľga Feldeková, Stano Radič, Marián Labuda, Stano Dančiak, Marián Geišberg, Boris Farkaš, a ja by som povedal nie, tak ako by to vyzeralo? Postupne mojich záväzkov pribúdalo, až som dospel do štádia, že už som bol len prívesok pri svojom počítači. Tento stav trval príliš dlho a spätne sa čudujem, že som neskončil úplne vyhoretý. Asi som mal viac šťastia ako rozumu. Ale mal som jednu zásadu, ktorá ma možno zachránila: nech sa dialo čokoľvek, tak čas od jedenástej do jednej hodiny v noci patril iba mne. Vtedy som robil veci, ktoré ma tešia. Čítal knihy, počúval hudbu, pozeral filmy, mal som čas pre seba.

Nemohol si sa vzdať komentovania v novinách?

To bola moja stála práca a všetko ostatné boli ponuky, ktoré síce prišli, ale mohli kedykoľvek odísť. Navyše práca v novinách ma bavila, písať komentáre bol môj core biznis, hlavná robota, všetko ostatné boli iba vedľajšie zamestnania – Sedmička, Na telo, písanie pre Új Szó, alebo aj konzultácie pre japonské veľvyslanectvo, lebo aj to som istý čas robil.

Čo ťa dnes najviac teší?

No práve to, že mám konečne oveľa viac voľného času. Obligatórne už robím len Ako zachrániť demokraciu, podcast s tebou a Sedmičku. Zvyšok je na mojom voľnom uvážení. Konečne sa môžem viac venovať rodine. Máme v Prahe vnučku, ktorú často navštevujeme, mám veľa kníh, ktoré som kedysi dávno kúpil a ešte neprečítal, celý zoznam diel vážnej hudby, ktoré som si ešte nevypočul, a mám svoje seriály. Pomer sa teda obrátil, oveľa viac času venujem tomu, čo ja chcem, a nie tomu, čo musím.

Odkedy to takto máš?

Odkedy som odišiel z kancelárie prezidentky v roku 2021. Vtedy som mal 67 rokov. Ak sa pýtaš, kedy sa dostaneš do môjho stavu blaženosti, tak si ešte pár desaťročí musíš počkať.

Komentátor musí mať sebavedomie. Ľudia čakajú na to, čo si o niečom myslíš, pre mnohých je to dôležité. Ako si premýšľal nad svojou zodpovednosťou?

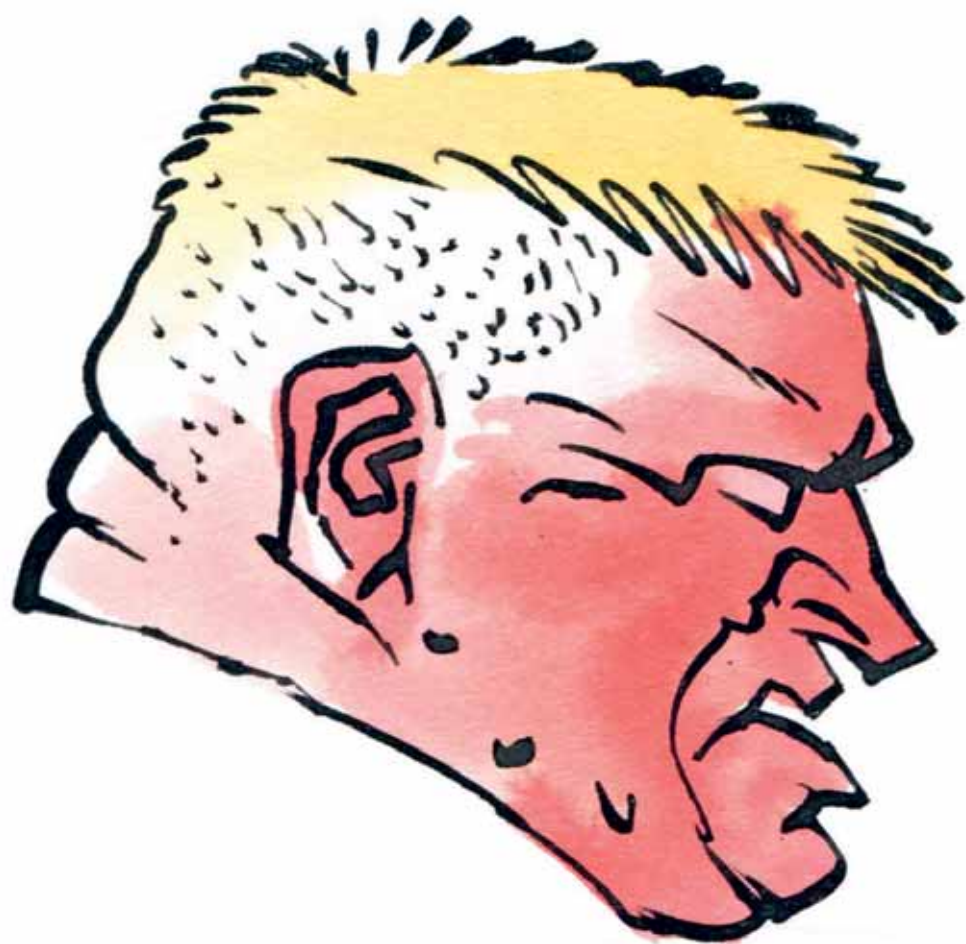
Vždy som si dával pozor, aby som pri písaní textu nebol jeden z tých, čo hlásajú svoje osobné evanjelium. Snažil som sa nepísať len to, čo si myslím, ale dať tam aj dôvody, prečo si to myslím. Aj preto som svoje komentáre pre Slobodnú Európu nazval *Mám dôvod si myslieť*. Snažil som sa, aby aj čitateľ mal možnosť preveriť si, či aj pre neho sú moje dôvody dostatočne presvedčivé. Nemalo to byť len zvesťovanie hotovej pravdy, ale skôr to, že si hľadám svoj názor a ten vyplýva z faktov a súvislostí. Čo je, samozrejme, namáhavejšie.

Túto knihu budú čítať väčšinou ľudia, ktorí Fica nevolia, ale napísali sme ju pre všetkých. Má to zmysel?

To je externalita, ktorú neovplyvníme. My sme si jednoducho urobili svoju prácu a zvyšok je poručenopánubohu. Každá kniha, aj tá naša, dáva iba toľko, koľko sú ľudia ochotní a schopní si z nej vziať. Fico robí od roku 2006 politiku spôsobom, ktorý je hrozbou pre republiku. Trvá to už príliš dlho a miera našej únavy z neho tomu aj zodpovedá. Pretože predstavuje ohrozenie základných záujmov republiky, hrozbu, ktorá môže Slovensko vyradiť zo západného civilizáčného okruhu, treba sa tomu postaviť. Keď som v roku 1996 napísal knihu o Vladimírovi Mečiarovi, nežil som v ilúzii, že moja kniha zásadne ovplyvní to, čo sa stane na Slovensku, ale na druhej strane som mohol s pokojným svedomím povedať, že som urobil všetko, čo bolo v mojich silách, aby to nedopadlo zle. A to je, dúfam, aj náš prípad.

Našu knihu sprevádzajú ilustrácie Danglára, teda Jozefa Gertliho. Máš rád karikatúry?

Milujem ich, ak sú naozaj dobré. A Danglárove sú. Mal som to šťastie, že som s Jozefom mohol osem rokov spolupracovať v týždenníku Trend, lebo k môjmu komentáru *Res publica* kreslil svoje obrázky. Pracovný týždeň mi začínal tak, že som mu v pondelok ráno poslal svoj text a on mi po pár minútach zavolať, aby sme o komentári debatovali. Keď už sme boli na linke, hovorili sme o všetkom možnom a boli to veľmi zaujímavé a príjemné debaty. Bolo to veľmi pekné obdobie, na ktoré rád spomínam. Danglárove nápady sú nevyčerpatelné a každá jeho kresba má niečo do seba. Veľmi sa teším, že je spolu s nami v tomto opuse.

ŠEŠT HODÍN V AUTĚ S FICOM

Pamätáš si prvú zmienku o Robertovi Ficovi vo verejnom priestore?

Hoci som poznal veľa ľudí zo Strany demokratickej ľavice, jeho som si všimol až v roku 1992, keď sa ako 28-ročný stal poslancom Národnej rady za SDL. Dovtedy som ho vôbec neregistroval. SDL bola strana, ktorá vznikla na ruinách Komunistickej strany Slovenska. Veľká časť komunistov po revolúcii v roku 1989 hovorila áno, ten režim sa dopustil zlých vecí, bolo to neudržateľné, musíme sa s tým vysporiadať, ale my nemáme dôvod odísť z verejného života. Máme predsa ľavicové presvedčenie a môžeme sa pretransformovať na stranu sociálnodemokratického charakteru a uspieť v demokracii. Martin M. Šimečka, ktorý s nami chodí po Slovensku s diskusiou *Ako zachrániť demokraciu*, však datuje Ficov príchod na scénu o rok skôr v roku 1991. V jednej z našich debát opísal, ako mal Fico po revolúcii pocit, že v kurze sú ľudské práva. Šimečka bol šéfredaktorom vydavateľstva Archa, ktoré vtedy vydávalo základné knihy o demokracii. Jedného dňa za ním prišiel nie Fico osobne, ale

jeho potenciálny spoluautor s ponukou, že by chceli s Ficom preložiť a vydať knihu dokumentov Organizácie Spojených národov o ľudských právach. Tak im ju Archa vydala. Mohla si to dovoliť, lebo mala fondy a zdroje od Georgea Sorosa. Z jeho peňazí Archa a Šimečka vyplatili honorár Ficovi i jeho kolegovi. Ako by povedal Václav Havel: To sú tie paradoxy. Možno svoj prvý ponovembrový honorár dostal Robert Fico práve od Sorosa.

Čo si vtedy robil ty? Ja som v roku 1992 akurát nastupovala do prímý na 8-ročnom gymnáziu v Hlohovci.

Od Roberta Fica som o desať rokov starší a v tom čase som bol ešte redaktor Nového slova, ale v januári 1993 som nastúpil do redakcie Pravdy. Prechod nebol pre mňa celkom bezbolestný, lebo v Pravde odo mňa chceli nielen komentáre, ale aj spravodajstvo, čo bolo oveľa ťažšie, lebo dovtedy som to nerobil. Ak som prichádzal domov očividne unavený, tak všetkým doma bolo jasné, že som vyčerpaný dvadsaťrokovým spravodajstvom a mám nárok na občerstvujúci pohárik.

Pamätáš si toho začínajúceho mladého poslanca?

Mal som blízke vzťahy s ľuďmi, ktorí sa roky pohybovali okolo Nového slova – Peter Weiss, Pavol Kanis, Milan Ftáčnik. Takže som registroval, že sa tam objavil nový mladý muž, ale nič výnimočné som si nezapamätal. Do SDL Fica priviedol prominentný právnik strany Ľubomír Fogaš a ten aj presadil, že sa Fico stal členom ústavnoprávneho výboru parlamentu. Fogaš bol podpredseda strany, mal postavenie a vplyv.

Ako Fogaš Fica objavil?

Fico bol najprv Fogašov študent na právnickej fakulte, a potom sa Fico zamestnal na Právnickom inštitúte ministerstva spravodlivosti. Boli si navzájom sympatickí. Fico mal tiež šťastie, že sa dostal do parlamentu tak rýchlo, pretože prvé funkčné obdobie nebolo štvorročné, ale iba dvojročné. Porevolučný prezident Václav Havel

totiž prišiel s nápadom, že volebné obdobie po prvých slobodných voľbách má trvať len dva roky, od roku 1990 do roku 1992. Domnieval sa, že za dva roky sa môžu strany vyprofilovať, dotvoriť svoj program, ponúknuť politikov, ktorých ľudia budú poznať, a môžu sa preto lepšie rozhodnúť, koho voliť. Ako píše Joseph Heller v jednej zo svojich kníh, nič sa nevydarí podľa plánu.

Prečo si Fico vybral pre svoju kariéru SDL a nie napríklad Verejnosť proti násiliu, čo bola revolučná strana na rozdiel od strany bývalých komunistov?

Aj on bol členom komunistickej strany a pohyboval sa v prostredí, v ktorom si osvojil väčšinový názor členstva, že oni sa nemajú za čo hanbiť. Odkedy vstúpil do politiky, až do dnešných dní stále opakuje, že pred novembrom 1989 tu nebola žiadna čierna diera, ľudia pracovali, tvorili hodnoty a on im nenapluje do tváre vyhlásením, že išlo o zločinný režim, ktorý sa dopustil trestuhodných vecí. Bol postkomunista telom i dušou, takže si nemohol vybrať VPN. V roku 2000 s ním urobil Štefan Hríb rozhovor v týždenníku Domino fórum. Odvtedy sa traduje, že tam údajne povedal slávnu vetu, ako si ani nevšimol november 1989. Tak to síce nepovedal, ale zato sa zmenil, že november 1989 prakticky nič nezmenil na jeho živote. V istom zmysle mal pravdu. Už za bývalého režimu bol prominent, pretože nepoznáam veľa ľudí, ktorí išli z Československej socialistickej republiky na svadobnú cestu na Maltu, alebo ktorí by sa v priebehu novembra 1989, keď sa to tu mlelo, pripravovali na študijný pobyt v Spojených štátoch. On síce vyrastal v obyčajnej rodine, hovorieval, že mama bola predavačka obuvi a otec vodič vysokozdvížného vozíka, ale oženil sa so Svetlanou Svobodovou, dcérou funkcionára Najvyššieho súdu Slovenskej socialistickej republiky, čo mu poskytlo možnosti, aké neboli dostupné každému.

Ako sa mu darilo v SDL?

Zo začiatku bol veľmi opatrný. Nehrnul sa do ničoho, nevystupoval tak, aby na seba strhol pozornosť nejakými prehnanými

iniciatívami. Nechal si čas, aby sa ako opozičný poslanec zorientoval, nesnažil sa hneď zaujať celý svet. Určite to bolo preňho poúčne obdobie, pretože ako člen ústavnoprávneho výboru prišiel do prvého kontaktu s Vladimírom Mečiarom. Vtedy sa pripravovala ústava a na jej schválenie Mečiar potreboval aj poslancov SDL. Pri tvorbe ústavy vznikali konfliktné situácie. Keď sa na výbore nevedeli pohnúť z mŕtveho bodu, tak obvykle prišiel Mečiar, nakričal na poslancov opozície, povedal, čo všetko urobí a povie na nich verejnosti, ak neschvália jeho návrh, a spokojný odišiel. Keď sa Fica po rokoch pýtali, ako si spomína na tvorbu ústavy, tak povedal, že to nebolo bohviečo, pretože ústava bola prijatá bez dôvodovej správy. To je zásadný nedostatok. Dôvodová správa je kľúčová záležitosť, keďže niektoré veci sa nedajú dať do ústavy, ale ku každému ustanoveniu je potrebné napísať, aký mal pri ňom ústavodarca zámer. Čo je veľmi dôležité pri ústavných sporoch. Ale nakoniec za návrh ústavy Fico hlasoval, tak ako celá SDL.

Kedy si si ho ale naozaj všimol?

Až pri predčasných voľbách v roku 1994. Hral takú zvláštnu hru. Na jednej strane držal hlavnú líniu SDL, že Mečiar by mal skončiť, ale tiež pripúšťal, že s Mečiarom síce nie, ale s HZDS áno. Vždy sa snažil nájsť argumenty, prečo treba Mečiara a HZDS odlišovať.

Tie najhoršie veci ako únos a vražda Róberta Remiáša sa stali až v rokoch 1995 a 1996. Mohol Fico už v roku 1994 vedieť, že aj samotné HZDS je neprijateľné?

Malo mu to byť jasné podľa toho, ako Mečiar vo svojej druhej vláde robil privatizáciu a ako z nej profitovali ľudia HZDS. Bolo známe, kto všetko chodí na vládu, s akými privatizačnými projektmi, kto miliardové podniky dostáva a aké sa pri tom dejú korupčné svinstvá. Už vtedy bolo známe, že Mečiar pokútne sprivatizoval Východoslovenské železiarne v Košiciach, a každý, kto mal oči, mohol vidieť, že to neprebehlo v záujme Slovenska, ale, ako sa vtedy hovorilo, v záujme vytvorenia kapitálotvornej vrstvy, teda